

Uendret sykefravær siden 2001

Sykefraværet har økt sterkt i løpet av 2009, men sammenligner vi med 2001, ligger det totale sykefraværet omtrent på samme nivå. Sykefraværet har gått mest ned i industrien, mens hotell- og restaurantbransjen har opplevd størst økning. Andelen sykefravær med lang varighet har økt. I siste halvår 2009 økte også de aller korteste sykefraværene, men dette er trolig en midlertidig effekt av svineinfluensaen.

Christoffer Berge

Litt om sykefraværstatistikken

Sykefraværsprosenten måler tapte dagsverk på grunn av egen sykdom i prosent av avtalte dagsverk.

Sykefraværstatistikken er basert på et register for legemeldt sykefravær (alle arbeidstakere) og en utvalgsundersøkelse til om lag 10 000 bedrifter som dekker egenmeldt sykefravær.

Statistikken startet i år 2000 og gis ut kvartalsvis. Sykefraværstatistikken omfatter alle arbeidstakere mellom 16 og 69 år som bor i Norge, og som er registrert i NAVs arbeidstakerregister. Personer på aktiv sykemelding er inkludert i statistikken. Statistikken omfatter ikke oppdragstakere (frilansere og lignende), selvstendig næringsdrivende og vernepliktige. Videre er annet fravær enn egen sykdom, som fravær på grunn av sykt barn eller omsorgs- og fødselspermisjoner, ikke med i sykefraværstatistikken.

Mer informasjon om sykefraværet på nettsiden www.ssb.no/sykefratot/.

Christoffer Berge er samfunnsøkonom og rådgiver i Statistisk sentralbyrå, Seksjon for arbeidsmarkedsstatistikk.
(christoffer.berge@ssb.no)

I denne artikkelen ser vi på hovedtrekkene i utviklingen av sykefraværet fra 2000/2001 til og med 2009. Starttidspunktet er primært valgt fordi den første heldekkende sykefraværstatistikken i Norge ble startet i år 2000. Det faller også sammen med tidspunktet for inngåelse av den første avtalen om et inkluderende arbeidsliv (IA-avtalen). Ut fra andre og mindre dekkende datakilder viste sykefraværet vekst på slutten av 1990-tallet og inn i år 2000. Dette var noe av bakteppet for IA-avtalen som ble inngått i 2. kvartal 2001, hvor en av målsettingene var å få sykefraværet ned med 20 prosent.

Selv om nivået på sykefraværet i 2009 (7,6 prosent) var om lag det samme som i 2001 (7,5 prosent), har det vært en del variasjoner i de mellomliggende årene. Sykefraværet steg gradvis fram til slutten av 2003, men falt så markert fra og med 2. kvartal 2004 til og med 2. kvartal 2005. Det var da 10 prosent lavere enn i 2001. Etter det kraftige fallet økte det gradvis fram til 2008, og i siste del av 2009 var det en sterk vekst (se figur 1).

Veksten i 2003 skyldes trolig muligheten til å bruke aktiv sykemelding. Ordningen førte til økt lengde på sykefraværene. I 2004 ble regelverket strammet inn, slik at bruk av aktiv sykemelding ble begrenset, og man innførte tiltak for å øke bruken av graderte sykemeldinger. Den sterke veksten i 2009 skyldes svineinfluensaen.

Flere lange sykefravær ...

I 4. kvartal 2009 var det totale sykefraværet (egenmeldt og legemeldt) 7,6 prosent blant yrkesaktive i aldersgruppen 16-69 år (se tekstboks). Det legemeldte sykefraværet var 6,4 prosent, mens det egenmeldte var 1,2 prosent. I forhold til året før tilsvarer dette en økning på henholdsvis 6,4 og 12,7 prosent – altså vokste det egenmeldte sykefraværet dobbelt så mye som det legemeldte. Sammenlignet med samme periode i 2001 (IA-avtalen) har sykefraværet totalt sett økt med 1,2 prosent.

Andelen tapte dagsverk på grunn av sykefravær med varighet på over 13 uker har økt fra 4. kvartal 2001 til 4. kvartal 2009. Det betyr at veksten i varigheten på sykefravær bidro mer enn veksten i antall sykefraværstilfeller.

... men også mer egenmeldt fravær

De korteste sykefraværene trenger bare dokumenteres ved egenmelding. Dette sykefraværet utgjør en liten del av det totale sykefraværet. Den egenmeldte andelen av totalfraværet lå på rundt 12 prosent mellom 2000 og 2003. Siden 4. kvartal 2004 har det ligget stabilt på rundt 14-15 prosent.

Økningen henger sammen med at IA-avtalen åpner for at ansatte kan egenmelde seg i inntil åtte sammenhengende dager, mot tidligere tre dager. Dette gjelder ansatte i bedrifter som inngår en avtale med NAV om å bli en såkalt IA-bedrift. Avtalen har ført til en forskyvning fra korte legemeldte sykefravær til egenmeldt sykefravær.

Da svineinfluensaen slo inn høsten 2009, fikk dette veldig markerte utslag i statistikken. Ikke bare økte årsveksten i det totale sykefraværet fra 4,9 prosent i 2. kvartal 2009 til 11 prosent i 3. kvartal 2009, men utslaget varierte også når vi ser langs dimensjonen egenmeldt/legemeldt fravær. I 3. kvartal kom veksten i stor grad i legemeldte fravær for privat sektor, mens det for ansatte i offentlig sektor kom i egenmeldt fravær – slik man kunne forvente.

Myndighetene og partene i arbeidslivet oppfordret i midten av oktober alle virksomheter som ikke hadde inngått IA-avtale til å utvide egenmeldingsretten fra tre til åtte dager. For 4. kvartal finner vi derfor en sterk vekst i det egenmeldte fraværet også for privat sektor. Om vi sammenligner 3. og 4. kvartal 2001 med samme kvartaler i 2009, var veksten i det egenmeldte sykefraværet henholdsvis 33 og 48 prosent. I samme periode endret det legemeldte sykefraværet seg med henholdsvis 0,8 og -4,5 prosent.

Diagnosedata fra NAV viser hvor stor del av økningen i det legemeldte sykefraværet som kan forklares med influensa. Vi har ikke informasjon om diagnose for egenmeldt sykefravær, men hvis vi antar at all vekst i det egenmeldte sykefraværet skyldes influensaen, kan den forklare opptil 33 prosent av veksten i sykefraværsprosenten i 3. kvartal 2009 og opptil 49 prosent i 4. kvartal 2009 – når vi sammenligner med de samme kvartalene året før.

Hvis vi for å unngå effekten av svineinfluensaen ser på perioden 4. kvartal 2001-4. kvartal 2008, var det fremdeles en sterk vekst i det egenmeldte sykefraværet, på 31 prosent. Det legemeldte gikk ned med 10 prosent, mens totalfraværet falt med 6 prosent.

Varierer sterkt med årstidene

Det er klare sesongmessige variasjoner i sykefraværet, slik figur 1 viser. Spesielt gjelder det egenmeldt sykefravær – som er høyest i årets tre første måneder. Dette henger trolig sammen med influensasesongen som normalt faller på denne tiden av året, ifølge statistikk fra Folkehelseinstituttet. Det egenmeldte sykefraværet er lavest i vår- og sommermånedene.

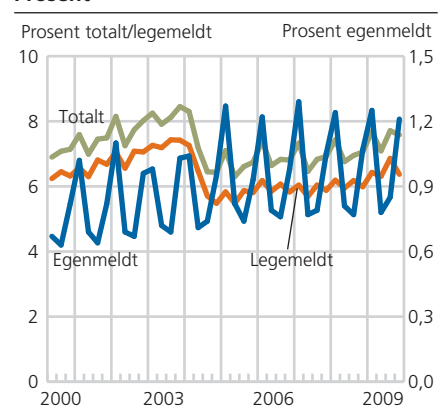
Variasjoner i det legemeldte sykefraværet er ikke like tydelig som for egenmeldt sykefravær. Av figuren ser vi også den trendmessige stigningen i det egenmeldte sykefraværet og skiftet nedover i det legemeldte fraværet.

Varierer mellom grupper

Nivået på sykefraværet varierer en god del mellom ulike grupper av de syssette, mellom næringer og mellom fylker. Og selv om det totale sykefraværet har endret seg lite mellom 2000 og 2009, finner vi også i endringstallene noen variasjoner i utviklingen mellom grupper.

Figur 1. Utviklingen i egenmeldt og legemeldt sykefravær blant arbeidstakere 16-69 år. 2. kvartal 2000-4. kvartal 2009. Prosent

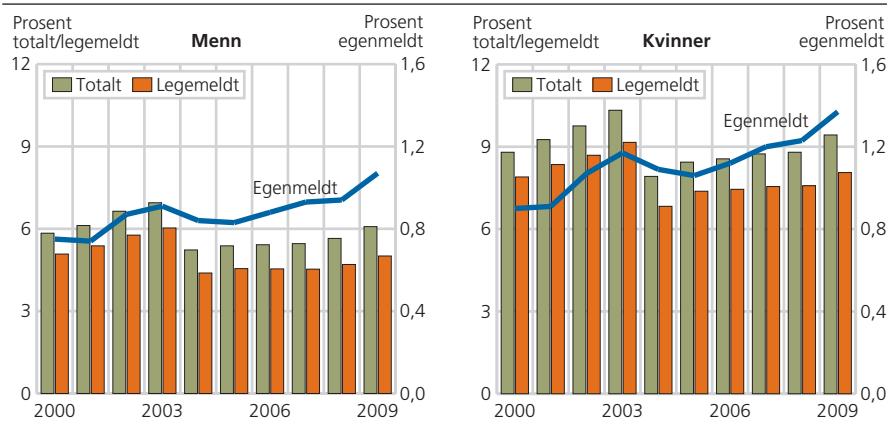
Kilde: Sentral sykefraværstatistikk, Statistisk sentralbyrå.

Det er lansert flere teorier om hvorfor nivået på sykefraværet varierer mellom grupper, og hvorfor sykefraværet varierer over tid. Vi vil i denne artikkelen i hovedsak bare beskrive forskjellene ut fra hver av faktorene: egenskaper ved den sysselsatte, hvilken næring man arbeider i, og i hvilket fylke man er sysselsatt.

Høyest sykefravær blant kvinner

Det er store forskjeller i det egenmeldte og legemeldte sykefraværet mellom menn og kvinner (se figur 2). I 4. kvartal 2009 var det totale sykefraværet for menn 6,1 prosent, mens andelen sykmeldte kvinner var 9,4 prosent. Sett i forhold til 2001 har det kun vært små endringer i sykefraværet for både menn og kvinner.

Figur 2. Utviklingen i egenmeldt og legemeldt sykefravær for arbeidstakere 16-69 år. 4. kvartal 2000-4. kvartal 2009. Menn og kvinner. Prosent

Kilde: Sentral sykefraværstatistikk, Statistisk sentralbyrå.

Siden 2000 har sykefraværet for kvinner ligget mellom 50 og 60 prosent høyere enn for menn. Noe av denne forskjellen kan forklares med svangerskapsrelatert fravær. Statistikk fra NAV viser at gravides sykefravær er betydelig høyere enn ikke-gravides sykefravær i samme aldersgruppe. Kvinners legemeldte sykefravær er høyest i aldersgruppen 25-39 år, og det er klart over gjennomsnittet for alle kvinner.

Graviditet forklarer imidlertid ikke hele forskjellen, siden kvinner i alle aldersgrupper har høyere fravær enn menn. Det kan være mange årsaker til dette. For eksempel er dette drøftet i Dyrstad og Ose (2005). Bjørnstad (2006) viser til studier som antyder at kjønnsforskjellene dels kan forklares med helseforskjeller. Kvinner og menn får ulike diagnoser av legene. Noen muskel- og skjelettlidelser som osteoporose og fibromyalgi – som det ikke finnes effektiv behandling mot – er typiske kvinnesykdommer. Menn får derimot oftere sykdommer og skader som de dør tidlig av.

Andre forklaringer som blir trukket fram, er at kvinner lettere oppsøker helsevesenet, og at det er et flertall av kvinner i lavtlønnsyrker, hvor sykefraværet er høyt (NOU 2000:27). Det norske arbeidsmarkedet er også svært kjønnssegregert. Menn og kvinner jobber i ulike næringer og har ulike yrker. For eksempel har den kvinne-dominerte helse- og sosialtjenester svært høyt sykefravær. Det er derfor et interessant spørsmål om samspill. Er sykefraværet høyt i helse- og sosi-

altjenester fordi mange kvinner arbeider der, eller har mange kvinner høyt sykefravær fordi mange flere kvinner enn menn arbeider i de mest belastende yrkene i denne næringen?

Flere kvinner jobber i IA-bedrifter

Det egenmeldte sykefraværet er høyere blant kvinner enn blant menn (se figur 2). I det siste kvartalet i 2009 var 1,4 prosent kvinner og 1,1 prosent menn syke med egenmelding. Fra 2000 til 2002 var kvinners egenmeldte sykefravær om lag 20 prosent høyere enn for menn. Fra 2003 til slutten av 2009 har forskjellen økt til i underkant av 30 prosent.

Hovedforklaringen er trolig at flere kvinner enn menn arbeider i offentlig sektor, og da særlig i helse- og sosialtjenester, der de fleste arbeider i bedrifter som omfattes av IA-avtalen. I privat sektor var andelen ansatte i IA-bedrifter under 40 prosent. Dette betyr at kvinner i større grad enn menn kan benytte egenmeldinger ved sykdom.

Stor nedgang blant de eldste ...

Blant menn er det legemeldte sykefraværet høyest blant dem som er over 50 år (se figur 3). Ikke overraskende er det aller høyest i aldersgruppen 60-66 år. Samtidig hadde denne aldersgruppen en nedgang i det legemeldte fraværet de siste ti årene på omtrent 18 prosent – fra 8,9 prosent i 4. kvartal 2000 til 7,3 prosent i samme kvartal i 2009. Hele nedgangen kom i forbindelse med regelendringen i 2004 (se tekstboks). Siden har denne gruppen hatt en økning i det legemeldte sykefraværet på i underkant av 6 prosent, langt under gjennomsnittsvæksten på vel 14 prosent for alle menn.

Også blant kvinner er det legemeldte sykefraværet høyest i gruppen 60-66 år (se figur 4). Dette gjelder hele perioden 2000-2009. Men nedgangen fra 2000 er stor – vel 17 prosent. I motsetning til menn i denne aldersgruppen har det også vært en nedgang fra 2004 til 2009. Dette til tross for at alle kvinner har hatt en økning på hele 18 prosent i det legemeldte fraværet.

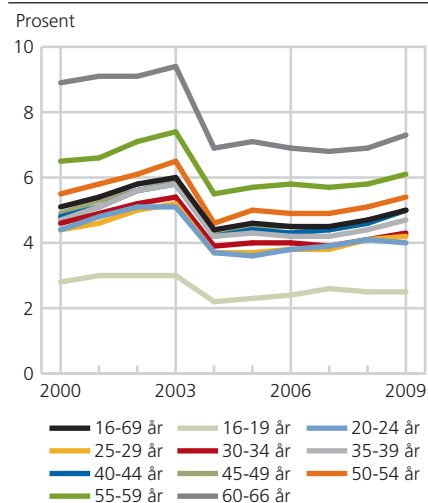
Aldersgruppene med nest høyest legemeldt sykefravær blant kvinner har variert litt de siste ti årene. Fram til 2003 var sykefraværet nest høyest for kvinner i alderen 55-59 år. Etter 2003 har det vært nest høyest for dem mellom 30 og 34 år. Avstanden mellom 60-66-åringene og 30-34-åringene har blitt gradvis mindre. I 2000 var forskjellen på 3 prosentpoeng, men det var ingen forskjell i 2009.

Regelendringen 2004

1. juli 2004 ble det innført nye regler ved sykemelding. Hovedpunktene i den nye loven:

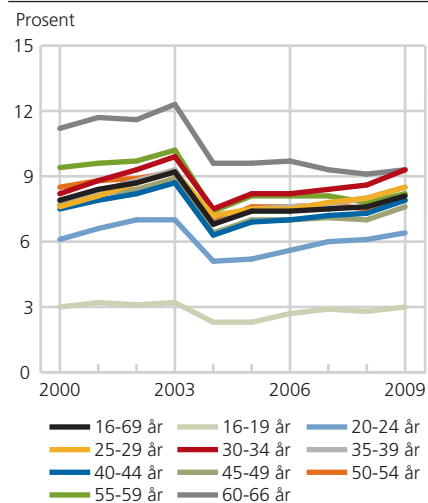
- Gradert sykemelding skal være første alternativ dersom sykemelding er nødvendig.
- Innføring av aktivitetskrav for å få rett til sykepenger.
- Ved sykemelding utover 8 uker skal legen sende en «utvidet legeerklæring», hvis det er medisinske grunner som hindrer aktivitet. Leger som gjentatte ganger unnlater å følge de nye reglene, kan miste retten til å skrive legeerklæringer.
- Arbeidstakernes plikt til å medvirke til avklaring av funksjonsevne presiseres i loven.
- Hvis arbeidstakerne fortsatt er sykemeldt, skal NAV senest etter tolv uker etter spørre oppfølgingsplanen som arbeidsgiverne skal utarbeide i samarbeid med arbeidstakeren.
- Aktiv sykemelding skal forbeholdes tilfeller der den sykemeldte ikke kan utføre sine vanlige arbeidsoppgaver.

Figur 3. Legemeldt sykefravær for arbeidstakere, etter alder. Menn. 4. kvartal 2000-4. kvartal 2009

Kilde: Sentral sykefraværstatistikk, Statistisk sentralbyrå.

Figur 4. Legemeldt sykefravær for arbeidstakere, etter alder. Kvinner. 4. kvartal 2000-4. kvartal 2009

Kilde: Sentral sykefraværstatistikk, Statistisk sentralbyrå.

... og blant yngre menn

I aldersgruppene under 40 år har utviklingen fra 2000 vært forskjellig for menn og kvinner. Mens sykefraværet har økt sterkt for kvinner, har det gått ned for menn. Størst nedgang har det vært blant menn i aldersgruppen 20-24 år, rundt 9 prosent. Til sammenligning gikk sykefraværet blant alle menn ned med i underkant av 2 prosent.

Mest har det legemeldte sykefraværet økt blant kvinner mellom 30 og 34 år, om lag 13 prosent. Dette er langt over gjennomsnittsvæksten på 2,1 prosent for alle kvinner. Som nevnt tidligere er dette en aldersgruppe hvor mange får barn.

Det legemeldte sykefraværet for yngre menn ligger langt under gjennomsnittet for alle menn. For menn er det slik at jo eldre man er, desto høyere er sykefraværet. For kvinner er bildet mindre entydig, noe som skyldes det høyere sykefraværet blant gravide.

Vi har kun informasjon om alder for legemeldt sykefravær. Som nevnt arbeider kvinner i næringer der de i større grad enn menn kan benytte egenmeldinger. Dette har betydning når man sammenligner sykefraværet for menn og kvinner etter alder.

Sykefraværstilfeller

Et sykefraværstilfelle er definert som en eller flere sammenhengende sykefraværstidspunkter. Innenfor et fraværstilfelle kan det være registrert flere sykemeldinger (forlengelser).

Alder

Vi har ikke data om egenmeldt sykefravær etter alder. Alle data om alder gjelder derfor kun legemeldt sykefravær.

Varigheten øker med alder

Jo eldre man er, desto lengre varighet har de legemeldte sykefraværene. Blant 20-24-åringene varte 48,3 prosent av sykefraværstilfellene i 4. kvartal 2009 i inntil én uke. For personer mellom 60 og 66 år var denne andelen kun 18,9 prosent. Ser vi på tilfellene som varte mer enn ett halvt år, var tallene 3,4 prosent for 20-24-åringene og hele 19,6 prosent for 60-66-åringene.

Sammenlignet med 2000 er mønsteret i 2009 slik at andelen med lange fravær (over 26 uker) – både antall sykefraværstilfeller og tapte dagsverk i

kvartalet – går ned for den eldste aldersgruppen, mens andelen med korte legemeldte fravær (inntil 4 uker) går opp. I denne perioden har også mange fått utvidet rett til egenmeldinger på grunn av IA-avtalen. Dette vil isolert sett trekke i retning av færre korte legemeldte fravær. At denne andelen likevel går opp, betyr at det er en underliggende sterk vekst i antall korte legemeldinger for den eldste aldersgruppen. Færre lange sykefraværstilfeller blant 60-66-åringene kan trolig forklare den store nedgangen de siste ti årene for denne gruppen.

For alle som er yngre, er bildet motsatt; andelen med korte legemeldte fravær (tilfeller og tapte dagsverk) går ned, mens andelen med lange fravær går opp. Men til tross for dette er nivået på sykefraværet betydelig lavere blant de yngste enn blant de eldste.

Lavest sykefravær i Rogaland

Fylkene som kom best ut mot slutten av 2009, var Rogaland, Sogn og Fjordane samt Oslo. Alle disse hadde et sykefravær som lå langt under landsgjennomsnittet, som er 7,6 prosent. Lavest lå Rogaland med et sykefravær på 6,2 prosent (se figur 5).

De nordligste fylkene hadde et sykefravær som lå godt over gjennomsnittet for hele landet. I Finnmark og Troms var fraværet i 4. kvartal 2009 på henholdsvis 9,3 og 8,6 prosent. Finnmark har landets høyeste sykefravær, mens Østfold har det nest høyeste, 8,8 prosent.

Sett i forhold til 2004 har økningen i sykefraværet vært størst i Nord-Trøndelag – hele 29 prosent. Dette er langt sterkere enn veksten i sykefravær for hele landet, som har vært 18 prosent. Lavest fraværsvækst på disse fem årene hadde Oslo, med 12,5 prosent. Selv om nivået på sykefraværet er høyt i Finnmark og Troms, var veksten fra 2004 på henholdsvis 16 og 13 prosent, noe lavere enn for hele landet. Ulik alder og næringsstruktur kan trolig forklare noe av forskjellene mellom fylkene.

Helse- og sosialtjenester mest utsatt

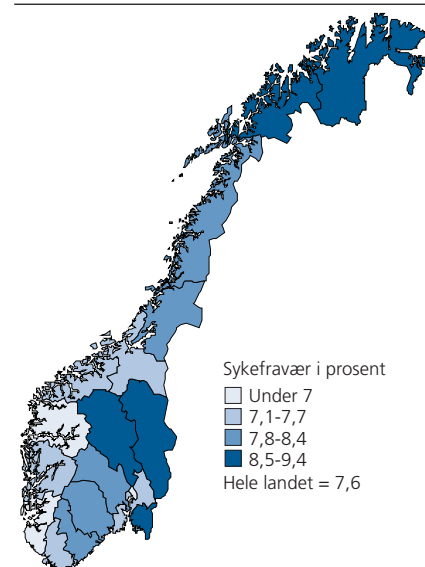
Blant de større næringene var sykefraværet klart høyest i helse- og sosialtjenester, med 9,6 prosent i 2. kvartal 2009 (se figur 6). Sykefraværet i denne kvinnedominerte næringen ligger langt over gjennomsnittet for alle større næringer. Det at kvinner velger seg disse yrkene i større grad enn menn, bidrar altså til at sykefraværet blant kvinner er høyere enn hos menn. Det som tilsynelatende virker som kjønnsforskjeller i sykefravær, kan delvis være knyttet til det næringsspesifikke, altså til kjønnsforskjeller i yrkesvalg og ikke i sykkelighet i seg selv.

Etter næringen helse- og sosialtjenester følger transport og kommunikasjon samt bygge- og anleggsvirksomhet, med et totalt sykefravær på henholdsvis 7,7 og 7,3 prosent i 2. kvartal 2009. Fraværet var lavest i en del næringer innenfor forretningsmessig tjenesteyting, samlet var det på 5,6 prosent (se tekstboks).

Ny standard for næringsgruppering

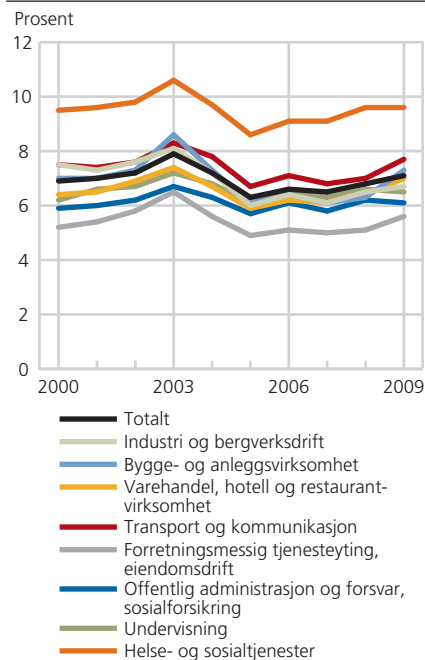
På grunn av innføring av ny næringsstandard fra og med 2009 har vi kun næring etter gammel standard fram til 2. kvartal 2009. Vi ser derfor på utviklingen i sykefraværet etter næring fra og med 2. kvartal 2001 (året da IA-avtalen ble inngått) til og med 2. kvartal 2009.

Figur 5. Sykefravær (egen- og legemeldt) for arbeidstakere 16-69 år, etter arbeidsstedsfylke. 4. kvartal 2009

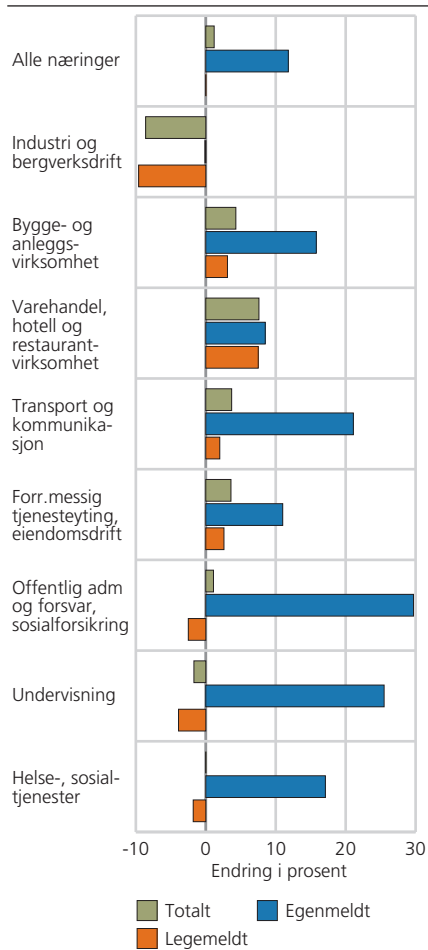
Kilde: Sentral sykefraværstatistikk, Statistisk sentralbyrå.
Kartgrunnlag: Statens kartverk.

Figur 6. Sykefravær (egen- og legemeldt) for arbeidstakere 16-69 år, etter utvalgte næringer. 2. kvartal 2000-2. kvartal 2009

Kilde: Sentral sykefraværstatistikk, Statistisk sentralbyrå.

Figur 7. Prosentvis endring i egenmeldt og legemeldt sykefravær for arbeidstakere 16-69 år, etter utvalgte næringer. 2. kvartal 2001-2. kvartal 2009

Kilde: Sentral sykefraværstatistikk, Statistisk sentralbyrå.

Sektor

Statlig forvaltning omfatter stats- og trygdeforvaltningen (inkludert helseforetakene), Norges Bank og statlige låneinstitusjoner. Kommunal forvaltning består av kommuner og fylkeskommuner. Privat sektor består av private virksomheter og offentlig næringsvirksomhet, som statens forretningsdrift, statlig eide foretak, kommunal forretningsdrift og selvstendige kommuneforetak.

Vi har kun informasjon om egenmeldt sykefravær etter sektor fra og med 3. kvartal 2003.

Øker sterkt i varehandel samt hotell- og restaurant

Utviklingen fra 2. kvartal 2001 til 2. kvartal 2009 har vært noe forskjellig mellom næringene (se figur 6 og 7).

Mens det totale sykefraværet har økt med 1,2 prosent fra 2001 til 2009, skjedde den største økningen i varehandel samt hotell- og restaurantvirksomhet, hele 7,6 prosent. Både det egenmeldte og legemeldte sykefraværet har økt (se figur 7). Det har blitt flere sykefraværstilfeller for både korte og lange legemeldinger. Men økningen har vært størst blant de lange legemeldte fraværene, slik at andelen fraværstilfeller under to uker har gått ned, mens de som varer over 13 uker, har gått opp.

I bygge- og anleggsvirksomhet lå sykefraværet over gjennomsnittet for alle næringer fram til 2. kvartal 2004. Deretter lå det under snittet fram til 2008. Dette er en periode hvor det har vært en sterk vekst i Norge og stor aktivitet i byggebransjen. Etter at finanskrisen slo inn over landet høsten 2008, har sykefraværet i denne næringen økt sterkt, slik at det i 2009 var om lag 4 prosent høyere enn i 2001. Det korte legemeldte fraværet har gått ned, mens egenmeldt fravær har økt. I tillegg er det en høyere andel lange legemeldte fravær i denne næringen.

Færre sykemeldte i industrien

Industrien har hatt en lignende utvikling. Sykefraværet lå til 2. kvartal 2004 over snittet for alle næringer, for deretter å ligge under snittet. Til tross for at dette også er en konjunkturutsatt næring som er rammet av finanskrisen, har det ikke vært en tilsvarende kraftig økning det siste året som i bygge- og anleggsvirksomhet. Men i enkelte industrinæringer – som for eksempel produksjon av metallvarer, deler til motorkjøretøyer og salg av motorkjøretøyer – økte sykefraværet kraftig som følge av finanskrisen.

Sammenlignet med 2001 har det samlede sykefraværet i industrien falt med 10 prosent. Nedgangen kom i sin helhet i det legemeldte fraværet. Antall sykefraværstilfeller og antall tapte sykefraværingsdagsverk har gått ned for både de korte og de lange legemeldte sykefraværene. Det har vært størst nedgang blant fravær som varer inntil to uker.

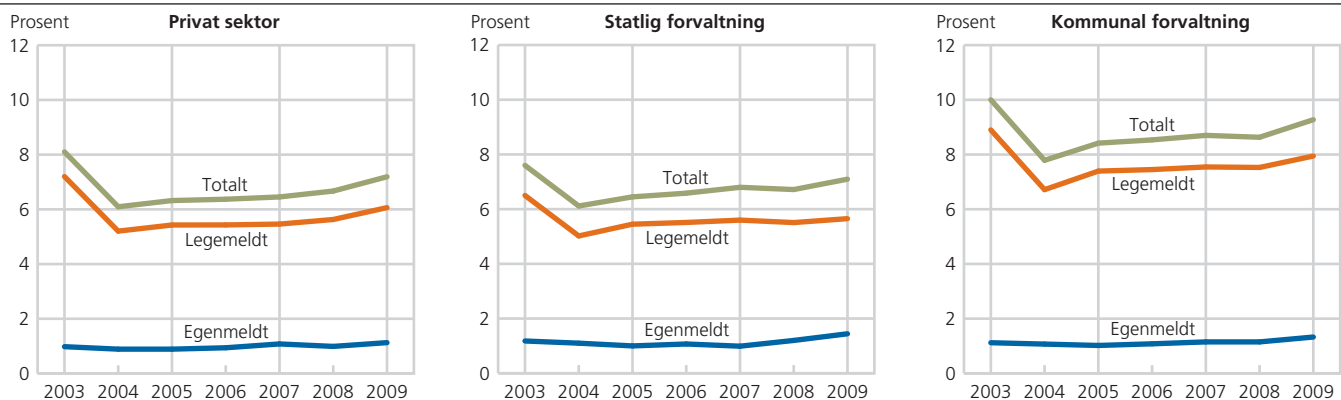
Det legemeldte sykefraværet har falt i perioden 2001-2009 i offentlig administrasjon, undervisning og i helse- og sosialtjenester. Men det har vært en sterk økning i det egenmeldte sykefraværet, slik at samlet sett kommer disse næringene ut med små endringer i det totale sykefraværet. Den sterke veksten i det egenmeldte sykefraværet henger sammen med utvidelsen av IA-avtalen. Som nevnt har denne avtalen ført til en overgang fra legemeldt til egenmeldt fravær.

Det egenmeldte sykefraværet har også økt mye fra 2001-2009 i næringene transport og kommunikasjon samt i bygge- og anleggsvirksomhet (se figur 7). Men siden dette fraværet er relativt lavt, trekker det i liten grad totalfraværet oppover.

Vekst i kommunal forvaltning

Forskjellene vi finner etter næring, gjenspeiles når vi ser på sykefraværet i statlig forvaltning, privat sektor og kommunal forvaltning. Det høyeste sykefraværet finner vi i kommunal forvaltning, 9,3 prosent i 4. kvartal 2009. Dette er om lag 29 prosent høyere enn i statlig forvaltning og privat sektor (se figur 8 og tekstboks).

Figur 8. Sykefravær for arbeidstakere 16-69 år, etter type sykefravær og sektor. 4. kvartal 2003-4. kvartal 2009

Kilde: Sentral sykefraværstatistikk, Statistisk sentralbyrå.

Sykefraværet har ligget høyest i kommunal forvaltning i hele perioden 2004-2009. I tillegg har veksten vært størst, drøyt 19 prosent. I samme periode var veksten i statlig forvaltning og privat sektor på henholdsvis 16 og 18 prosent.

Lavere egenmeldt fravær i privat sektor

Det er små forskjeller mellom det egenmeldte sykefraværet i statlig og i kommunal forvaltning. I privat sektor ligger derimot det egenmeldte fraværet mellom 7 og 28 prosent lavere enn i offentlig forvaltning. Dette kan blant annet forklares med at offentlig ansatte i større grad kan benytte egenmeldinger enn ansatte i privat sektor.

Hva betyr endringer i alder og næringsstruktur?

Fra 2001 til 2009 har alderssammensetningen blant de yrkesaktive endret seg. Utviklingen har gått i retning av flere personer i de eldste aldersgruppene og færre i de yngste. I tillegg arbeider en stadig større andel yrkesaktive innenfor helse- og sosialtjenester, som har klart høyest sykefravær. Hvilken betydning har disse endringene for utviklingen i sykefraværet fra 2001 til 2009?

Sykefraværet var på 7,1 prosent i 2. kvartal 2009. Men hvis vi antar at alderssammensetningen og næringsstrukturen for dette kvartalet var den samme som i 2. kvartal 2001, ville sykefraværet vært 7,0 prosent, altså nærmest uendret (nedgang på vel 2 prosent). Det vil si at endringer i alderssammensetningen og næringsstrukturen i denne perioden har vært såpass små at de i liten grad kan sies å ha påvirket utviklingen i sykefraværet. Siden vi har et relativt kjønnssegregert arbeidsmarkedet i Norge, fanger endringer i næringsstrukturen også opp endringer i kjønnsammensetningen blant de sysselsatte.

Referanser

Bjørnstad, Roger (2006): Er det økte sykefraværet tegn på et mer inkluderende eller ekskluderende arbeidsliv? *Økonomiske analyser* 6/2006, Statistisk sentralbyrå.

Dyrstad, Morten og Ose, Osborg Solveig (2005): Problemstillinger og resultater i sykefravær-forskningen, *Søkelys på arbeidsmarkedet*, 22, 103-116.

NOU 2000:27: Sykefravær og uførepensjonering.